

ÖZET

Pulmoner tromboemboli (PTE) belirti ve bulguların spesifik olmaması nedeniyle antemortem klinik tanısı oldukça güç bir hastalıktır. Tedavisiz bırakıldığı takdirde mortalite oranı %30'a kadar yüksek olabilir, ancak tedaviyle bu oran %3-10'a kadar düşmektedir.

Çalışmamızda PTE tanısında klinik belirti ve bulgular, arteryel kan gazı, D-dimer gibi laboratuvar bulguları ile göğüs grafisi, transtorasik ekokardiyografi, alt ekstremitte venöz Doppler ultrasonografi, SBTPA, V/Q sintigrafisi gibi görüntüleme yöntemlerinin bulguları değerlendirildi.

Çalışmamıza 49 PTE olgusu alındı. PTE olguları risk faktörleri açısından değerlendirildiğinde en fazla saptanan risk faktörü yaşı ve olguların çoğunu yaşlı popülasyon oluşturmaktaydı. Olgularımızın başvuru semptomlarını değerlendirdiğimizde en fazla nefes darlığı(%93,9) ve yan ağrısı(%59,2) şikayetleriyle başvurdukları görüldü. Diğer semptomlardan çarpıntı ve hemoptizi sırasıyla %46,9 ve %12,2 oranında izlendi.

Hastalar ilk başvurularında Wells ve Cenevre skorlama sistemleri kullanılarak düşük, orta ve yüksek klinik olasılık gruplarına ayrıldılar. PTE olgularının Wells skoruna göre %18,4'ü (n=9) düşük, %53,1'i (n=26) orta, %28,6'sı (n=14) yüksek klinik skorlamaya sahipken, Cenevre skoruna göre %8,2 (n=4) 'si düşük, %75,5 (n=37)'i orta, %16,3 (n=8)'ü yüksek klinik skorlamaya sahipti. Olguların her iki klinik skorlama yönteminde de çoğunluğu orta klinik olasılığa sahipti. D-dimer testi olarak lateks agglutinasyon yöntemi kullandığımız için ileri inceleme gerektiren olgulardı. D-dimer'in normal eşik değerinin (500 ng/ml) altındaki düzeylerde olması PTE tanısını dışlamak için faydalı bir test olarak önerilmektedir. PTE açısından klinik olasılık sınıflaması, ELİSA yöntemi ile yapılan D-dimer ölçümünü izleyen SBTPA ve venöz DUS ile %99 oranında PTE tanısı konur veya dışlanır. Olgularımızın AKG' ları incelendiğinde %6.1'inde AKG incelemesi normaldi. Bu nedenle AKG incelemesi normal olan hastalarda PTE tanısı dışlanamaz. PTE hastalarında göğüs grafi bulguları değerlendirildiğinde, olgularımızın %14,2 (n=7) sinde normal göğüs grafi bulguları mevcuttu.

Ekokardiyografi yapılan olgularda en sık saptanan bulgu %56,8 oranında PAB yüksekliği (>18 mmHg), ikinci sıklıkta ise triküspit kapak yetmezliği (%52,3) idi. Olgularımızın %40,9' u ise normal EKO bulgularına sahipti.

Çalışmamızda derin ven trombozuna ait klinik semptomlar olguların %28,6' sında (n=12) mevcuttu. DVT klinik semptomları olan hastaların da %85,7' sinde venöz doppler

USG' de trombüs izlenmişti ve bu istatistiksel olarak anlamlıydı ($p<0,05$) DVT klinik semptomları olmayan hastaların %20' sinde ($n=7$) venöz doppler USG' de trombüs mevcuttu.

Tanısal algoritmada ikinci basamakta amaç noninvaziv tanısal testler kullanılarak PTE tanısı koymaktır. Bu amaçla SBTPA veya V/Q sintigrafisi kullanılır. Çalışmamızda PTE' li hastalarda perfüzyon sintigrafisi sonuçlarına bakıldığında olguların büyük kısmı orta (%45) ve yüksek (%50) olasılık grubundaydı. Orta olasılıklı perfüzyon sintigrafisine sahip hastaların tanıları SBTPA ile doğrulanmıştı.

Pulmoner BT anjiografide PTE bulguları vasküler değişiklikler, parankimal ve plevral değişiklikler şeklindedir. Vasküler değişikliklerden en güvenilir olan bulgu lümen içi dolma defektidir. Bizim çalışmamızda da vasküler değişikliklerden en sık saptanan bulgu %53,8 ($n=21$) oranla lümen içi dolma defektidir. En sık görülen parankimal değişikliklerin başında plevral tabanlı kama şeklinde parankimal konsolidasyon gelmektedir. Çalışmamızda en sık saptanan parankimal bulgu %33,33 oranla ($n=13$) plevral efüzyondur. Diğer parankimal bulgulardan plevra tabanlı kama şeklinde konsolidasyon ve atelettazi sırasıyla %20,5 ($n= 8$) ve %12,8 ($n=5$) oranlarında izlendi.

Sonuç olarak; SBTPA ve/veya V/Q sintigrafisi kullanılarak PTE tanısı konulan hastalarda Cenevre ve Wells skorlama sistemlerinin tanısal etkinliği ve PTE' nin ciddiyetini belirlemede ki önemi araştırıldı. Tanıya yönelik yapılan çalışmalar ile düzenlenen son algoritmalar, PTE tanısının klinik olasılık, D-Dimer ve SBTPA sonuçlarına göre invaziv yöntemlere gerek kalmadan güvenle konulabileceğini göstermiştir.